

DIGITALISAATIO JA MAKSAMINEN

Digitalisaatio on osiltaan mahdollistanut uusia palvelujen, toimijoiden ja toimintatapojen tulon maksamisen alueelle. Jotta voidaan varmistaa, että tulevaisuuden maksutavat olisivat edelleen turvallisia, luotettavia ja tehokkaita, tulee myös sääntelykehikon pysyä kehityksen mukana. Sääntelyn ajantasaisuuden ja kattavuuden varmistamiseksi ehdotetaan seuraavia toimia

- peruspankkipalveluiden sääntelyn ajantasaisuuden ja mahdollisten muutostarpeiden selvittäminen
- käteisen saatavuuteen ja käytettävyyteen liittyvien mahdollisten sääntelytarpeiden selvittäminen
- digitaalisen euron roolin maksamisessa ja siihen liittyvän sääntelytarpeen selvittäminen.

Asiointikanavien muuttuessa yhä enemmän digitaalisiksi on tärkeää turvata erityyppisten asiakasryhmien peruspankkipalvelut. Kyseiset palvelut on tarjottava yhdenvertaisesti ja syrjimättömästi. Tämän varmistamiseksi olisi syytä tarkastella peruspankkipalveluiden sääntelyn ajantasaisuutta ja selvittää mahdollisia muutostarpeita. Tarkastelun tulisi pitää sisällään niin yksityisasiakkaiden (ml. maahanmuuttajat) kuin myös yritysasiakkaiden (ml. start up –yritykset) pankkipalvelut. Luonnollisesti myös mahdolliset revisioinnit peruspankkipalveludirektiivissa (Payment Account Directive, PAD) tulisi huomioida.

Vaikka käteisen käyttö on viime vuosina jatkanut vähenemistään, niin se on edelleen joillekin väestöryhmille ainut maksutapa. Tämän vuoksi käteisen saatavuuteen ja käytettävyyteen liittyvät mahdolliset sääntelytarpeet tulisi selvittää. Tästä aihepiiristä on olemassa jo keväällä 2022 tulleet Suomen Pankin ja Finanssivalvonnan sääntelyaloitteet. Sääntelytarpeen selvittämisen yhteydessä tulee myös huomioida alueen EU-tason mahdolliset sääntelyaloitteet.

Eurojärjestelmässä on menossa selvitystyö koskien digitaalisen euro mahdollista lanseerausta. Yhtenä selvityskohteena on digitaalisen euron rooli maksamisessa, jossa pohdittavana myös sen asema laillisena maksuvälineenä (legal tender). Komission arvioidaan antavan esityksen tarvittavista digieuroa koskevista lainsäädännöllisistä muutoksista alkuvuonna 2023. EKP jatkaa samanaikaisesti omaa selvitystyötään vuoden 2023 loppupuolelle, jonka jälkeen päätetään mahdollisesta digitaalisen euron mallista ja etenemisestä rakennusvaiheeseen. On tärkeää sekä seurata EKP:n selvitystyön edistymistä tiivistä että osallistua ja vaikuttaa komission lainsäädäntöesityksen valmisteluun, jotta mahdollinen digitaalinen euro olisi hyödyllinen käyttäjilleen myös erilaisissa maksamistilanteissa.

Pidempi tekstikuvaus

Digitalisaatio muokkaa yhteiskuntaa perustavanlaatuisella tavalla. Se luo mahdollisuuksia tuottavuuden ja tehokkuuden parantamiseen, mutta lisää myös uudenlaisia riskejä ja haavoittuvuuksia, joihin pitää varautua ja joita tulee kyetä myös hallitsemaan. Rahoitusmarkkinoilla digitalisaatio etenee hyvin nopeasti tavalla, jossa uudet ja innovatiiviset tuotteet, palvelut ja toimintamallit palauttavat myös julkisen vallan rahoitussääntelyn ja valvonnan peruskysymysten äärelle. Lähtökohtana tulisi myös uusien innovatiivisten liiketoimintamallien kohdalla olla se, että saman tyyppistä toimintaa säännellään samalla tavoin riippumatta palvelun tuottajasta, luonnollisesti suhteellisuusperiaate huomioiden. Sääntelyllä tulisi turvata ns. tasainen pelikenttä eli periaatteena olisi ”samanlainen toiminto, samanlainen riski, samanlainen sääntely”. Maksamismarkkinoiden sääntelyn tavoitteena tulisi olla, että digitalisoituvassa maailmassa sekä kuluttajilla että yrityksillä on edelleen vähintäänkin kohtuullinen pääsy käypiin maksutapoihin.

Maksamisessa digitalisaatio on näkynyt uusien maksutapojen markkinoille tulona, mutta taustalla olevat maksujärjestelmät (tilisiirto- ja korttijärjestelmät) ovat pysyneet pitkälti muuttumattomina. Lähinnä merkittävimpana muutoksena ovat olleet siis uudet maksun käynnistystavat ja käyttöliittymät. Toisaalta viime vuosina on ollut myös paljon puhetta lohkoketjupohjaisten maksamiskäytäntöjen (kuten esim. Bitcoin) ”revolutionarisesta” vaikutuksesta maksamismarkkinoilla, mutta ainakin tähän mennessä niiden käyttö laillisessa maksamisessa on ollut erittäin vähäistä, ja lähinnä ne ovat olleet spekulatiivisia ja volatiileja sijoituskohteita. Näiden kryptovarojen arvon heilahtelut ovat olleet hyvinkin suuria, ja jo pelkästään tämän vuoksi niiden maksuvälineenä on erittäin kyseenalaista

Maksaminen on yksi tärkeä osa-alue myös EU:n Digital Finance -strategiassa, ja Euroopan laajuisten maksamiskäytäntöjen on nähty tukevan EU:n strategista autonomiaa ja vähentävän ei-Eurooppalaisten toimijoiden dominanssia. Tavoitteena myös estää tilanne, jossa markkina keskittyisi liiaksi muutamalle yhdysvaltalaisille maksukorttiyhtiölle (Visa ja Mastercard) sekä ei-Eurooppalaiselle teknologian tarjoajalle (GAFA: Google, Apple, Facebook, Amazon; BAT: Baidu, Alibaba, Tencent).

Kansainvälisten digijättien toimet (esim. Facebook:in Libra/Diem – stablecoin hanke) ja kansainvälisten korttijättien duopoli monen maan maksumarkkinoilla ovat käteisen käytön vähenemisen ohella osaltaan saaneet keskuspankit pohtimaan digitaalisen keskuspankkirahan kehittämistä. Myös eurojärjestelmässä selvitetään EKP:n johdolla digitaalisen euron mahdollista käyttöönottoa. EU komission meneillään olevassa konsultaatiossa keskitytään seitsemään digitaalisen euron asiakokonaisuuteen: 1. Käyttäjien tarpeisiin ja odotuksiin digitaalisesta eurosta. 2. Digitaalisen euron rooliin EU:n vähittäismaksamisen markkinoilla ja digitaloudessa. 3. Digitaalisen euron tarjoaminen vähittäismaksamiseen turvaten samalla käteisen aseman laillisena maksuvälineenä. 4. Digitaalisen euron vaikutukset rahoitussektoriin ja rahoitusvakauteen. 5. Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä koskevien vaatimusten soveltaminen digitaalisen euron kanssa. 6. Yksityisyyden ja tietosuojan näkökohdat. 7. Kansainvälinen maksaminen digitaalisella eurolla. Nämä kaikki asiakokonaisuudet ovat olennaisia myös maksamisen näkökulmasta tarkasteltuna, erityisesti korostuvat asiakokonaisuudet 2 ja 3, joihin on syytä tässä valmisteluvaiheessa kiinnittää huomiota.

Lähteet

E-kirje Digitaalista euroa koskeva selvitystyö, Perusmuistio E9-00269